

ROVANIEMI - ELÄMYSTEN HELMIRIUTTA JA MATKAILUN TIEDONSARVI

Seppo Aho

Rovaniemi - matkailun suuri kehityspotentiaali odottaa valjastamista

Rovaniemen alueeltaan laajan kaupungin keskusta sijaitsee kahden suuren joen liittymäkohdassa, kolmen vaaran syleilyssä. Ympäröivä luonto on suuressa mittakaavassa vaihtelevaa, se heijastaa näytävästi vuodenaikojen vaihtelun ja on muutoinkin vaikuttavan hienoa. Myös paikan liikenteellinen sijainti on hyvä: huolimatta pitkästä matkasta pääkaupunkiin, meno sinne onnistuu kiireiseltä lentäen alle kahden tunnin, leppoisaan matkiaan voivat mennä mukavasti yli yön junassa nukkuen. Autotiet kaikkiin ilmansuuntiin ovat hyvät – Ruotsiin voi ajaa runsaassa tunnissa ja Venäjälle kahdessa.

Rovaniemi on kuuluisa matkailukaupunki niin Suomessa kuin ulkomailla. Se tunnetaan napapiirin, joulupukin, Ounasvaaran ja pienemmissä piireissä myös olympiakultamitaleilla loistavan hiihtoseuransa ja Alvar Aallon luomusten kaupunkina. Kaupungissa toimii Suomen nuorin yliopisto, pohjoisen tiedon Arktikum-talo, pirteä ja tasokas kamariorkesteri, hyvien kokoelmien taidemuseo ja paljon muuta matkailijallekin kiinnostavaa. Viime vuosikymmeninä se on tullut tunnetuksi myös kirjailija Jari Tervon romaanitekstien ja euroviisuvoittaja Lordin kotikaupunkina.

Sodassa 1944 tuhotulle kaupungille laadittu ”poronsarvikaava” on Alvar Aallon toimiston suunnittelema, samoin kaupungintalo, kirjasto, teatteria ja konferensseja palveleva Lappia-talo, Korkalorinteen kaupunginosa sekä melkoinen joukko yksittäisiä asuin- ja liikerakennuksia. Alvar Aalto viihtyi mainiosti Rovaniemellä – valitettavasti häneen liittyvä värikäs tarinatieto on pääosin harvinaisten kertojien varassa.

Rovaniemen historia on värikäs. Keskustan lä-

Seppo Aho

Filosofian tohtori, valtiotieteiden lisensiaatti

*Kehitysjohtaja Lapin yliopistossa,
Suomen ensimmäinen matkailun professori siellä 1994-99
Suomen Matkailuliiton puheenjohtaja 1999-2000*

heisen Ylikylän kaivauksissa on jäljitetty asumista yli 2000 vuoden ajalta, Oikaraisen Jokkavaarasta vielä vuosituhansia tätä pidempään. Meriliikenteen kehittyminen 1800-luvulla nosti Lapin metsien arvoa siinä määrin että tänne kehittyi 1900-luvun alkupuolella omatyylinen metsätyökulttuuri ja savotaperinne, joka houkutteli ”lentojätkeä” eri puolilta maata. Rovaniemi muodostui metsätöitä tarjoavan Kemi-yhtiön tärkeäksi hallintopaikaksi ja savotoissa asuvien jätkien huvittelukeskukseksi. Luotiin kursailematon rempseän hauskanpidon perinne. Konttisen komea kartano symboloi ”Leivän isäksi” kutsutun Kemi-yhtiön mahtia keskustan jokitorjennalla ja Rovaniemen markkinat olivat maankuulut – niistä tehtiin lauluja ja elokuvia, tavaran tarjoajia tuli kaukaakin.

Sodan vuodet 1939-44 ja Rovaniemen jälleen-

rakennuksen aika ovat hyvin dokumentoituja ja aineistoa on runsaasti Lapin maakuntamuseossa. Norvajärvellä sijaitseva saksalaissotilaiden hautausmaa oli pitkään keskieurooppalaisten suosima käyntikohde. Eräitä sodanajan kiinnostavia kohteita (esimerkkinä Kenraalimaja) kuitenkin hävitettiin vielä 1970-luvulla, jolloin kaikkea historiaa ei osattu nähdä arvokkaana resurssina.

Vuonna 1936 avattu hotelli Pohjanhovi oli pitkään pohjoisen majoitustoiminnan kiistaton lipulaiva. Sen nopeasti kansainvälistäkin mainetta saanut arkkitehtonisesti häikäisevä funkkistyylinen rakennus hävitettiin sodassa, mutta vahva perinne jatkoi eloaan pitkään. Vasta 1990-luvun alussa tilanne tasoittui, kun kaupunkiin rakennettiin kaksi uutta modernia hotellia. Niiden keskinäinen markkinointi- ym. kilpailu, yöklubien tulo keskustan katukuvaan sekä lukuisen pikku krouvien ja kahvila-ravintoloiden joukko ovat tehneet Rovaniemestä laajalti tunnetun ilta- ja yöelämän keskuksen. Ravintolapaikkatiheys suhteessa asukaslukuun on huippuluokkaa ja ulkomaalaisten osuus jatkuvasti korkea hotellien asukkaissa. Runsas ja monipuolinen opiskelijaväestö täydentää paikkakunnan eloisuutta ja nuorekkuutta.

Luonnonkauniista ja eksoottisesta sijainnistaan, värikkästä historiastaan ja tasokkaasta palvelutarjonnastaan huolimatta Rovaniemen asema Suomen matkailussa ei ole ollut itsestäänselvyys. Hotellikapasiteetin roima vajaakäyttö, matkailun suuret kausivaihtelut ja pitkään melko pienet työllisyysvaikutukset ovat olleet alan huolenaiheina viimeistään 1980-luvun alusta lähtien. Sitä ennen matkailua ei juurikaan pidetty täällä merkittävänä tulevaisuuden elinkeinona.

Ratkaisuja turistien määrän kasvattamiseen ja pidempään viipymiseen on tosissaan etsitty 1980-luvun alkuvuosista lähtien. Parhaiten menestynyt projekti on 1980-luvun keskivaiheilla toteutettu Joulumaa-hanke, jonka tavoitteena oli "leimata" Lappi Joulupukin kotialueeksi ja Rovaniemi sen pääkeskukseksi. 1950-70 -lukujen tunnetun suomalaisen, Niilo Tarvajärven ideoima Joulumaa-hanke oli rämpinyt pitkään monenlaisissa vaikeuksissa, mutta 1980-luvun puolivälissä se löysi lopulta pysyvän kotinsa Lapin Joulumaan (Santa Claus Land Lapland) kokonaisuudessa. Suomen Posti teki hienoa Joulupukin kotipaikan edistämistyötä perustamalla Napapiirin pajakylään tyylikkään Joulupukin postikonttorin ja otti tavakseen vastata kaikkiin sinne joulupukille lähetettyihin kirjeisiin. Niitä on

kertynyt vuosittain yli puoli miljoonaa, parhaina yli 700.000 kpl. Tämä hämmästyttävä osoitettu määrä vaiensi kilpailevat joulupukin kotipaikka-statusen tavoittelijat eri maissa. Siitä lähtien Rovaniemi on tunnustettu laajalti maailmalla Joulupukin pääpaikaksi. Varteenotettavaa kilpailijapaikkakuntaa ei taida nykyään enää ollakaan, vaikka joulupukkeja on tarjolla runsaasti eri maissa.

Avaraan luontoon tehdyt safariretket ovat toinen Lapin matkailun menestystarina. Luonnon kokeminen läheltä itse ohjatun konevoiman avulla muodostui nopeasti suosituksi varsinkin ulkomaalaisten keskuudessa, joista monille moottorikelkka oli oudon eriskummallinen ja kiehtova kulkupeli. Kelkkasafarien yhteyteen on kehitetty melkoinen valikoima ateria- ja ohjelmapalveluja, jotka täydentävät sopivasti sekä osanottajien hyvinvointia ja Lappi-kuvaa että matkailuelinkeinon tulovirtaa. Luontosafareista muodostui 1990-luvulla jopa majoitussektoriin rinnastettava tulonlähde monissa Lapin kohteissa. Rovaniemellä myös niiden työllisyysvaikutukset ovat olleet merkittäviä varsinkin opiskelijoiden keskuudessa. Vähintään puolen päivän mittaisina safarit kasvattavat myös matkailijoiden viipymää hotelleissa, mikä on tehnyt keskinäisen yhteistyön markkinoinnissa ym. järjestelyissä hyvin motivoituksi. Yhteistoiminta alihankkijaverkkoineen on kehitetty hyvin toimivaksi. Safaritoinnin kasvaessa Rovaniemen keskustan hotellien tuntumaan muodostui Euroopan - ehkä koko maailman - suurin moottorikelkkojen parkkipaikka. Kaupungissa sijaitsee myös Euroopan suurin moottorikelkkatehdas.

Rovaniemi koki 1990-luvun alkupuolen laman vuosina hyvin erikoisen matkailuepisodin. Saksalais-suomalainen matkanjärjestäjä *Blue and White* oli luonut muuttuneille yhdistyneen Saksan markkinoille hyvin sopivan tuotteen. Kymmenet tuhannet saksalaiset - lähinnä itäisiltä alueilta - tulivat pitkän sulkeutuneisuuden ajan jälkeen ensimmäiselle varsinaiselle ulkomaanmatkalleen luonnoltaan ja poliittiselta järjestelmältään ihailtuun Pohjolaan, jossa käännekohtana odotti keskieurooppalaisten sieluja myyttisesti kutkuttava Nordkapp. Rovaniemi oli näiden bussimatkojen tärkeä etappi, yöpymispaikka jossa iltojen vakio-ohjelmaan mahtui niin jokiveneajelu kuin kansantanssi- ja tukkilaistaitojen esitys Ounaspaviljongilla. Huippukesinä *Blue and White* -matkailijoita tuli lähes 30.000. Vastaavaa ihmisten täyttämien kauniiden jokiveneiden jatkuvaa raitoa ja kansankulttuurin tarjontaa suurten jokien

yhtymäkohdan ja kesäillan laskevan auringon luonnonmaisemassa ei Rovaniemellä ole sen koommin nähty. Elinkaarensa täyteläisesti ensimmäiselle kysyntäaallolle elänyttä menestystuotetta ei kuitenkaan ole onnistuttu muokkaamaan jatkuvaan käyttöön sopivaksi.

Väestömääräänsä nähden Rovaniemi on jo pitkään ollut poikkeuksellisen monipuolinen ja vahva palvelukeskus myös kulttuurin osalta. Tätä erityispiirrettä on pyritty hyödyntämään myös matkailussa. Teatteri näytti tässä hyvää esimerkkiä tuottamalla vuosina 1994-2002 myös matkailijoille suunnatun musiikkipitoisten joulunäytelmien sarjan, jossa vuorosanoja saattoi seurata useilla kielillä. Teatterinjohtaja Ahti Ahosen paljolti ideoima ja toteuttama hanke johti siihen että joulukuusta tuli Rovaniemen teatterin vilkkain kuukausi. Joulunäytelmän osuus – peräti 27 % – vuoden katsojista oli isoimmillaan vuonna 2000. Yleisöä hienosti palvelleen monivuotisen toimintamallin imago tarväytyi kuitenkin hankkeiden tukibyrokraatian sisäiseen kiistelyyn ja käräjäointiin siitä mikä uuden luominen on tukikelpoista ja mikä ei. Ikävä oikeusprosessi turhautti myös toteuttajia – uuden palvelun matkailulle luonut ja erinomaisen hyvin katsojia kerännyt jouluteatteri jäi historiaan. Tässäkin siis luotiin hyvin toiminut uusi matkailupalvelu, mutta sen vakiinnuttamisessa epäonnistuttiin – tahto tai taidot eivät siihen enää riittäneet.

Rovaniemellä on kokeiltu monenlaisia kulttuuri- ja elämystapahtumia. 1980-luvulla asetettiin suuria odotuksia ”Revontulifestivaaleihin”, 1990-luvulla kesä sävytti ”Roots ‘n River Blues” ja talvia vauhdikkaat keskikaupungin porojen kiihdytysajot ”Reindeer City Races”. Kaikki nämä teemat sopivat erinomaisen hyvin Rovaniemen yleiseen imagoon ja paikallisen luonnon suomiin edellytyksiin. Niiden voi arvioida tarjonneen vahvaa potentiaalia paikkakunnan pysyväänkin matkailuprofiiliin ja vetovoimaan. Niiden varaan ei kuitenkaan ole kyetty luomaan vakiintunutta tapahtumakulttuuria, jolla olisi ollut merkittävää vaikutusta kaupungin matkailuimagoon ja -elinkeinoon. Kukin hanke on jäänyt elinkaareltaan lyhyeksi, saanut kuihtua omia aikojaan. Kun näin on käynyt jo monta kertaa, osoittaa tämä että kaupungilta on puuttunut teemoiltaan jäsentynyt matkailunsa tavoitteiden asettelu. Kovin yleiselle tasolle jätetty matkailun strategian tavoitteet eivät ole turvanneet uuden vetovoiman jatkuvaa karttumista Rovaniemellä.

Rovaniemen viime vuosikymmenien matkailun

Sodanjälkeinen Rovaniemi kasvoi vähitellen Alvar Aallon luoman asemakaavan puitteisiin Suomen Matkailijayhdistyksen postikortti 1950-luvulta

Talvisen keskipäivän näkymä Rovaniemen lävistävälle Kemijoelle

kehitykselle on ollut tyypillistä uusien kantavien matkailuteemojen pysyvän toteutumisen puute. Jos vertailukohteeksi ottaa varsin vaatimattoman matkailupaikkakunnan taustan omaavan Kemien, on siellä viimeisten 25 vuoden aikana saatu aikaan paljon enemmän matkailullisesti merkittävää täysin uutta kuin mitä voi alalla paljon perinteikkäämpi ja kokeneempi Rovaniemi osoittaa. "Kemissä on hohtoa" -tunnuslause saattoi tuntua aluksi katteettomalta, mutta yleisölle vuonna 1986 avattu Jalokivigalleria toi siihen sisältöä. Meren kevätauringossa hohtaville jäätiköille turisteja vuodesta 1989 vienyt turistijäänmurtaja

Sampo on osoittautunut merkittäväksi matkailun innovaatioksi ja tuonut Kemille vahvaa myönteistä mainetta eri puolilla maailmaa – se on kehittynyt kaupungin uuden imagon ja myös matkailutulon todelliseksi Sammoksi. Myös Kemien vuodesta 1996 lanseeraama "maailman suurin lumilinna" on luonut vahvan maineen ja vakiinnuttanut paikkansa Lapin merkittävänä matkakohteena. Lisäksi Kemi on rakentanut keskustamerenrantansa ihastuttavaksi oleskelualueeksi. Yhdessä nämä neljä kohdetta muodostavat erinomaisen esimerkin kaupungin onnistuneesti käytäntöön saatetusta matkailun strategiasta.

Kemi on siis lunastanut matkailullisen iskulauseensa ja samalla hyödyntänyt onnistuneesti merellisen sijaintinsa. Ulospäin tarjottu mainoslause on palvellut oivallisesti myös sisäisenä ohjenuorana. Rovaniemellä vastaava määritys ja toteutus ovat jääneet epämääräisemmiksi. Kuvaavaa on että edes aivan kaupungin ydinkeskustassa olevaa jokirantaa ei ole muokattu kesäajan viihtyisäksi "turistipromenaadiksi". Talvisin se sentään on viime vuosina tarjonnut ainutlaatuisen kaupunkikeskustan latukadun, mutta senkin kehittäminen on vasta alkuvaiheessa. Visuaalisesti tyylikkään ja sopivasti myös hauskein opastein keskustan luonnonloistavasta jokirannasta olisi taiteen ym. paikallisvoimin kehitettävissä Rovaniemen todellinen imagotekijä, jonka näkyvyys – ja mainosarvo – voisi helposti kantaa ympäri maailman. Suuremman huomion

kiinnittäminen yleisemminkin siihen miltä kaupunki näyttää palvelisi Rovaniemen pitkän tähtäyksen vetovoimaisuutta.

Ainoa viimeisten parin vuosikymmenen mittava yritys lisätä Rovaniemen matkailullista vetovoimaa merkittävin investoinnein on ollut Joulupukin Pajakylän ja lentokentän läheisen Syväsenvaaran luolaan rakennettu SantaPark. Se syntyi paikallisten toimijoiden, Finnairin, Suomen Postin ja kauppa- ja teollisuusministeriön hyvin alkaneen yhteistyön ja mittavan rahoituksen turvin. SantaPark avattiin marraskuussa 1998. Sen alkuperäinen toiminta-ajatus osoittautui kuitenkin pian epäonnistuneeksi. Omaperäiseksi Lapin näyteikkunaksi tarkoitettun joulupukin huvipuiston konseptisuunnittelu tilattiin eri puolille maailmaa huvipuistotilauksia työskenteeltä lontoolaiselta suunnittelutoimistolta – ja tuloksena saatiinkin huvipuisto, joka olisi voinut sijaita miltei missä vain. Paikallista tai lappilaista ilmettä sen aineksissa ja ohjelmissa oli varsin vähän, eivätkä kävijämäärät nousseet toivotulle tasolle. SantaParkin toimintakonseptia on sen jälkeen vaihdettu isommalti jo kahdesti, pyrkimyksenä molemmilla kerroilla lisätä paikallisen ja lappilaisuuden tuntua. Samalla toiminta on muuttunut asteittain yrittäjävetoiseksi. Hyvin toimivana SantaPark täydentää sopivasti jouluteemaan liittyvää matkailun ohjelmapalveluja Rovaniemellä. Vuoren suureen luolaan rakennettuna se erottuu selvästi alueen muista joulukohteista, mutta on samalla kätevän lähellä Rovaniemen eniten vierailtua matkakohdetta eli Joulupukin pajakylää. Ikävä kyllä uuden vetovoimakohteen etsikköaika tuli osittain tuhlatuksi suunnittelun ja toteutuksen alkuvalinnoissa.

Rovaniemi on perinteisesti vahva koulutuspalveluissa. Lapin yliopisto otti vuonna 1994 tehtäväkseen kehittää yliopistotasoista matkailualan koulutusta ja tutkimusta Suomessa. Se on edelleen maamme ainoa yliopisto, jossa voi suorittaa matkailu pääaineena kaikkien tasojen yliopistotutkintoja. Tämä uusi mahdollisuus lisäsi ohjelman alkuvuosina tuntuvasti Lapin yliopiston vetovoimaa: kesällä 1994 hakijoita oli lähes 20-kertainen määrä opiskelijapaikkoihin nähden. Suomen – ja myös Pohjoismaiden – ensimmäisenä matkailun professorina aloitti dosentti Seppo Aho. Yhden professorin käynnistämästä pienoisyksiköstä on sittemmin kehittynyt kolmen professorin, kehitysjohtajan, yliopistolehtorin, kahden assistentin ja muutaman muun opettaja-tutkijan työyhteisö. Se toimii nykyisin paitsi yliopiston yhteiskuntatieteiden tiedekun-

nan, myös Rovaniemelle vuonna 2008 perustetun Matkailun tutkimus- ja koulutusinstituutin osana. Vuosina 2004-08 kokeiltiin myös omaa Matkailun ja liiketoiminnan tiedekuntaa, mutta sen toiminta-ajatus kariutui kun Lapin yliopisto ei saanut oikeutta omiin kaupallisiin yliopistotutkintoihin.

Suomessa on 1990-luvun puolivälistä lähtien pyritty julkisin varoin edistämään tutkimustiedon hyödyntämistä elinkeinotoiminnassa osaamiskeskusverkon avulla. Lapin yliopisto ja Rovaniemi olivat 1990-luvun jälkipuoliskon vahvasti mukana matkailualaa varten perustetussa osaamiskeskusprojektissa. Siinä toteutettiin nopeatempoinen tiedontuotanto Rovaniemen ja Lapin matkailun kehittämistarpeisiin. Tutkimustulokset julkaistiin raporttivihkosina, joista monet oli tehty siten, että raporttiin tutustumiseen riitti Rovaniemen ja Helsingin välinen lentoaika. Näin haluttiin palvella alan kiireisiä yrittäjiä ja viranomaisia. Aiheet vaihtelivat Äkäslompolon oopperasta Rovaniemen kaupunkikuvaan ja Kemin lumilinnasta Sodankylän elokuvafestivaalien paikallisiin talousvaikutuksiin. Rovaniemen Arktikum-talolla toiminut matkailun tietopalvelupiste tyydytti erityisesti alan yrittäjien tarpeita. Nämä toiminnot kuihtuivat projektirahoituksen päätyttyä. Lapin yliopisto ei ollut riittävän aktiivinen matkailualan pysyväisluontoisen tietokeskuksen saamiseksi Rovaniemelle; se perustettiin Savonlinnaan.

Seuraavassa vaiheessa kunnianhimoiseksi tavoitteeksi asetettiin matkailualaa laajemmaksi määritellyn elämysteollisuuden osaaminen, samalla toiminnan kohdealue laajeni mediateollisuuteen. Lapin elämysteollisuuden osaamiskeskus LEO keskittyi alkuvaiheessa elämystoimialoilla työskentelevien koulutukseen, käyttäen tässä myös maailmantason huippukonsultteja. Näin mm. amerikkalaisesta Joseph Pinesta tuli moninkertainen Lapin-kävijä. Ajatustason kehitystoiminnan jatkuttua nyt kymmenkunta vuotta voi siinä todeta ainakin yhden kansainvälisestikin merkittävän läpimurron: LEOssa kehitetty elämyskolmiomalli palvelee kätevänä toimintaohjeena niin konsultteja kuin syvemmästä elämystiedosta kiinnostuneita yrittäjiäkin. Se on myös esimerkki LEO:n toteuttamasta vientitoiminnasta – malliin perustuvia konsulttipalveluja on myyty mm. Norjaan. Vielä ei kuitenkaan voida sanoa, että LEO olisi muodostanut Rovaniemelle elämysteollisuuden uuden merkittävän ylivointekijän, sillä vastaavia toimijoita on useita muualla Suomessa. LEO on toiminut elämysalojen

osaamiskeskusten valtakunnallisena koordinaattorina pitkään. Se on myös ylläpitänyt kuukausittain kokoontuvaa Elämysklubia, jossa kiinnostuneet voivat kuulla valittujen elämysteemojen viimeisimmät kuulumiset ja keskustella kutsuttujen huippuasiantuntijoiden kanssa.

Matkailualan osaamisen kehittäminen ja erilaisten toimijoiden osaamisen integroiminen ovat keskeisiä tavoitteita Rovaniemelle 2008 perustetussa Matkailualan tutkimus- ja koulutusinstituutissa. Sen perustajaosapuolina ovat Lapin yliopisto, Rovaniemen ammattikorkeakoulu ja Lapin ammattiopisto. Rovaniemen kaupunki on rahoittajana mukana tässä EU-projektina käynnistetyssä hankkeessa. Eritasoisten oppilaitosten henkilöresursseja ja ohjelmia yhteen saattamalla pyritään löytämään entistä paremmin toimivia ratkaisuja matkailualan opetukseen, tutkimukseen, tuotekehitykseen ja elinkeinoyhteyksiin. Valtakunnallisen tason asiantuntijaryhmän valmisteleva matkailuinstituutin ohjelma on monipuolinen ja kunniahimoinen. Tavoitteena on alan johtoasema Suomessa sekä laaja kansainvälinen tunnettuus ja arvostus. Tässä vaiheessa ei vielä voida päätellä, millä aikataululla näihin kunnianhimoisiin tavoitteisiin edetään. Instituutti on näkyvästi esillä Rovaniemen katukuvassa – sille on kunnostettu edustavat tilat entisen kauppaoppilaitoksen rakennukseen, joka sijaitsee näkyvällä paikalla myös Suomen matkailun yhtä valtaväylää (E4 & 75-tie) ajaville.

Matkalehti on alaa seuraavalle kansalle tärkeä käytännön tietolähde. Rovaniemeläinen toimittaja Jorma Aula perusti sen vuonna 1989. Se on siitä lähtien ilmestynyt ja pääosin tehty Rovaniemellä. Valtakunnallisesti noteerattuna suosittuna tietolähteenä se korostaa Rovaniemen merkitystä matkailutiedon luomispaikkana ja keskittymänä.

Rovaniemen kaupungissa on siis ollut ja on useita mittavia avauksia matkailun ja laajemminkin elämysteollisuuden osaamiseen ja tietohuollon kehittämiseen. Rovaniemellä on poikkeuksellisen runsas ja monipuolinen joukko kiistattoman laadukkaita matkailualan toimijoita. SantaParkia lukuun otta-

matta matkailijoille tarkoitetut suuren mittakaavan uusia toimintoja sisältävät matkailupalvelujen toteutukset ovat viime vuosikymmeninä kuitenkin jääneet vähiin. Ihmisiä on koulutettu ja huippuasiantuntijoita käytetty, mutta dynaamista uutta elinkeinotoimintaa on syntynyt vain vähän. Tähän tilanteeseen liittyy matkailuelinkeinolle ja koko Rovaniemelle merkittävä paradoksi: Miksi paikkakunnan mittavat matkailualan osaamisen resurssit ovat jääneet suuremmissa määrin hyödyntämättä uusien menestyvien palvelujen kehittämiseen, testaamiseen ja vakinaistamiseen?

Tilannetta voidaan kommentoida erilaisista lähtökohdista. Optimistisesti voidaan olettaa, että suurten matkailuinnovaatioiden aika Rovaniemellä on lähellä edessä – kulunut aika on tarvittu niiden kypsyttelyyn. Mutta syyn voi löytää myös erilaisille tahoille sopivan toimintamallin puutteesta tehdä hyödyllistä yhteistyötä – tämä puute on ollut esteenä suuremman luokan yhteisten käytännön tavoitteiden määrittämiselle ja toteuttamiselle. Tähän ei ole toistaiseksi kiinnitetty suurtakaan huomiota, sillä Rovaniemeltä puuttuu selkeä matkailun strategia, jossa kaupungin matkailuprofilia vahvistavat ja tähän välttämättömät uusia merkittäviä avauksia sisältävät tavoitteet ja toteutustavat olisi määriteltävä.

Rovaniemen kaupunki teki radikaalin ratkaisun vuonna 1934 päättäessään lakkauttaa oman matkailutoimensa ja pyytäänsä apua näiden asioiden hoitoon Suomen matkailijayhdistykseltä (nimi muutettiin myöhemmin Suomen Matkailuliitoksi). Jo paria vuotta myöhemmin kaupunkiin nousi Pohjanhovi, koko pohjoisen matkailun uusi lippulaiva – kiitos uuden yhteistyökumppanin. Nykyaikainen matkailu kaipaa jatkuvasti jotain merkittävää uutta. Rovaniemellä on pitkässä juoksussa vankka maine ennakkoluulottomana paikkakuntana. Sille pitäisi nytkin olla mahdollista hylätä huonosti toimineet käytännöt ja lähteä avoimin mielin nousuun etsimällä ja löytämällä uusia, entistä parempia ratkaisuja kaupungille tärkeän matkailusektorinsa kehittämiseen.